

## НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА - ПРИРОДА И ДРУШТВО (трећи разред)

Упутство је саставни део наставног програма. Односи се на начин реализације програма ради остваривања циљева и задатака предмета *Природа и друштво*, као и циљева и задатака разрађених на нивоу разреда. Учитељ је дужан да се упозна са циљевима и задацима, концепцијом, сврхом и структуром програма предмета и да их уз наводе дате у упутству доследно примењује у непосредном васпитно-образовном раду са ученицима.

Наставни предмет *Природа и друштво* у трећем разреду представља програмски континуитет интегрисаног наставног предмета *Свет око нас* из прва два разреда основног образовања и васпитања. Наставља развојну концепцију узлазних спиралних кругова у грађењу појмова, усвајању знања, умења, ставова и вредности из интегративних области природе и друштва. Поступно развија принцип завичајности који се протеже кроз први циклус:

I разред *Моја околина* (непосредно окружење)

II разред *Моје место* (насеље са околином)

III разред *Мој завичај\** (природно и друштвено окружење, крај\* односно крајина\*)

IV разред *Моја домовина* (држава Србија, део света).

Структура програма јасно указује на континуитет у појачаном развијању знања из природних наука што се очитава у избору садржаја програма *Природа и друштво* у трећем разреду. Такође се јасно наглашава и нов приступ при изучавању прошлости на овом узрасту, који је ослобођен садржаја из шире историје, јер их ученици теже усвајају.

Наставни предмет *Природа и друштво* задржало је постојећи оквир, наставни план од 72 часа годишње, односно 2 часа недељно. У наставном процесу потребно је расположиви фонд часова флексибилно дистрибуирати и организовати тако да се уважи концепција предмета, општи циљ, остали циљеви и задаци предмета, као и циљеви и задаци *Природе и друштва* у трећем разреду.

У наставном процесу полази се од несистематизованих искуствених сазнања детета и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. При избору програмске грађе, примењена је концепција *спиралних кругова* у циљу формирања елементарних појмова и постављања мреже за *систем појмова* из наведених области, у складу са узрастним карактеристикама ученика.

Основна интенција наставе предмета Природа и друштво није само усвајање програмских садржаја, већ подстицање развојних потенцијала детета. Наведени садржаји су усмерени на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности детета, што се очитава у наведеним циљевима.

У програму предмета *Природа и друштво* циљеви су дати двојако:

- **експлиците** - као идеје водиле у практичној реализацији програма
- **имплиците** - дати и садржани у избору, структурирању и начину реализације програмских садржаја

Циљеви програма су постављени тако да експлиците и имплиците утичу на развој ученика, паралелно изграђујући њихове *интелектуалне способности, практичне вештине, ставове и вредности*.

*Експлиците* циљеви јасно су наведени у програмским садржајима.

*Имплиците* циљеви су "прикривени" и наглашавају *васпитну компоненту образовања*. Они се реализују и спроводе преко одабраних садржаја и активности, *који превазилазе оквиру предмета и разреда, залазе у све области* које се обрађују у оквиру првог циклуса образовања и надале. Конкретизују се кроз одређене оперативне задатке и активности, а односе се на сферу стицања умења и навика, развијања вештина, као и формирања ставова из следећих области: *екологија, демократија, здравље и технологија*.

Обе групе циљева реализују се избором садржаја из области природе, друштва и културе. У процесу учења/наставе ученик ће пречистити представе, градити појмове и поставити основе за формирање система појмова, научити како се уочава разлика између претпоставке - тврдње - чињенице и стицати увид у структуре и сплетове узајамних веза у свету коме припада.

Програм предмета *Природа и друштво* у трећем разреду растерећен је фактографије и понављања. Измењеном концепцијом програма, односно остваривањем циљева и задатака преко спиралних кругова, избегава се понављање, а усвајањем садржаја програма, омогућује надограђивање знања, умења, вештина и ставова, изградња појмова из области природе и друштва. Концепција предмета подразумева оспособљавање ученика за коришћење различитих извора знања, графичких и електронских медија, с намером да се код ученика развије функционална писменост као подлога за даље учење.

Програмом су одређени само општи циљеви и задаци предмета *Природа и друштво* у целини и у трећем разреду а даља оперативна разрада циљева и задатака препуштена је учитељима као својеврсни вид слободе у креирању наставног процеса.